

Леся Українка

НА КРИЛАХ
ПІСЕНЬ

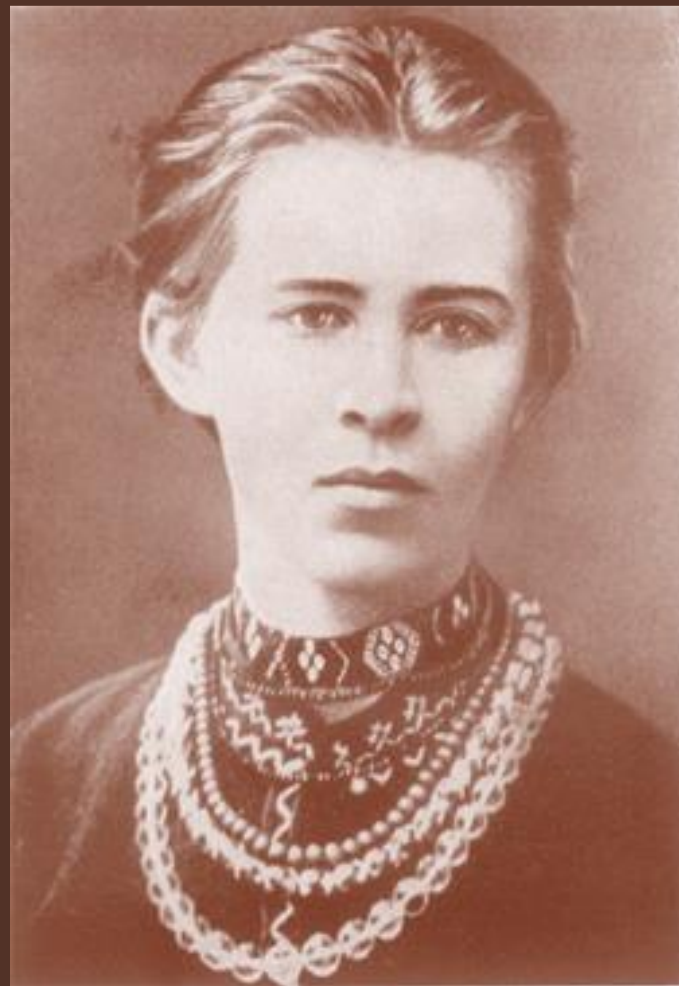
150

років від дня
народження
геніальної
письменниці

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНМедУ - 2021

До світових поетів належить вона не тільки розмахом своєї тематики, але й орлиною силою поетичного дару, який ми, не вагаючись, називаємо геніальним.

Максим Рильський

Леся Українка (справжнє ім'я Лариса Петрівна Косач-Квітка) – українська письменниця, перекладачка, культурна діячка. Співзасновниця літературного гуртка «Плеяда». В сучасній українській традиції входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України.

Писала в жанрах поезії, лірики, епосу, драми, прози, публіцистики. Також працювала в ділянці фольклористики, 220 народних мелодій записано з її голосу.

Відома завдяки своїм збіркам поезій «На крилах пісень» (1893), «Думи і мрії» (1899), «Відгуки» (1902), поем «Давня казка» (1893), «Одно слово» (1903), драм «Бояриня» (1913), «Кассандра» (1901—1907), «В катакомбах» (1905), «Лісова пісня» (1911) та ін.

Життєпис

Лариса Косач у волинському народному вбранні.
1878—1879 роки

Леся Українка народилася 25 лютого 1871 р. у Новограді-Волинському.

Мати, Ольга Петрівна Драгоманова-Косач — дворянка за походженням, поетеса й дитяча письменниця під псевдонімом Олена Пчілка. Батько, Петро Антонович Косач — дворянин, високоосвічений поміщик, який дуже любив літературу і живопис, дійсний статський радник, повітовий маршалок.

Дитячі роки пройшли на Волині: у Новограді-Волинському, Луцьку, у селі Колодяжне, що під Ковелем. У будинку Косачів часто збиралися письменники, художники і музиканти, влаштовувалися вечори і домашні концерти.

Серед близького оточення майбутньої поетеси були відомі культурні діячі: М. Драгоманов (її дядько по матері), М. Старицький, М. Лисенко. Лариса Косач мала винятково сприятливі обставини для шліфування вродженого мистецького хисту.

Влітку 1883 року у Лариси діагностували туберкульоз кісток, у жовтні професор Олександр Рінек прооперував їй ліву руку, видалив кістки, уражені патологічним процесом. У грудні Лариса повертається з Києва до Колодяжного, стан здоров'я поліпшується, з допомогою матері вивчає французьку і німецьку мови, що дає змогу пізнавати скарби письменства інших народів і культур.

Освіта Лесі

З 13 років (1884) Лариса Косач активно пише вірші. Перші спроби стараннями матері публікувались на сторінках галицьких українськомовних часописів «Зоря», «Дзвінок», ЛНВ («Конвалія», «Сафо», «Літо краснее минуло» й ін.). Цього року з'явився псевдонім «Леся Українка».

Маючи також художній хист, деякий час брала уроки у Київській рисувальній школі Олександра Мурашка, звідки залишилась одна картина олійними фарбами. Пізніше Ларисі довелося здобувати освіту самостійно, з матірною допомогою.

Про рівень її освіти може свідчити факт, що у 19-літньому віці написала для своїх сестер підручник «Стародавня історія східних народів» (надрукований в Катеринославі, 1918).

Знала багато європейських мов, крім слов'янських (української, російської, польської, болгарської), також англійську, німецьку, французьку, італійську, давньогрецьку та латину, бралася за вивчення грузинської, шведської, іспанської. Тому багато перекладає, зокрема Гоголя, Тургенева, Міцкевича, Марію Конопніцьку, Гайне, Гюго, Свіфта, Шекспіра, Байрона, Жорж Санд, Аду Негрі, Гергарта Гауптмана, Метерлінка, Гомера.

Серед близького оточення Лесі Українки були визначні вчені та громадсько-політичні діячі, що вплинули на її формування: М. Драгоманов, В. Антонович, М. Старицький, М. Лисенко, М. Ковалевський.

Лариса Косач, Одеса, 1888 р.

Леся і музика

Леся була музикальна від природи, добре розуміла музику; незважаючи на оперовану руку, майстерно грала на роялі. «Мені часто здається, що з мене вийшов би далеко кращий музикант, ніж поет», зізнавалася в листі до М. Драгоманова. Вплив музики на творчість Лесі Українки величезний. Уже назви віршів красномовно свідчать про музично – поетичну природу поезії: «Мелодії», «Ритми», «Сім струн», «Романс».

Найчастіше виконувала вона твори Бетховена, Шумана, Шуберта, Моцарта, Баха. А з українських композиторів виконувала – інструментальні етюди і народні пісні Лисенка. Грала Леся, коли не дуже хто прислухався, і власні імпровізації, які ніколи не повторювалися – кожен раз було щось інше, щось нове, щось інтимне. Це була наче музична розмова з другом – фортепіано на різні – прерізні теми.

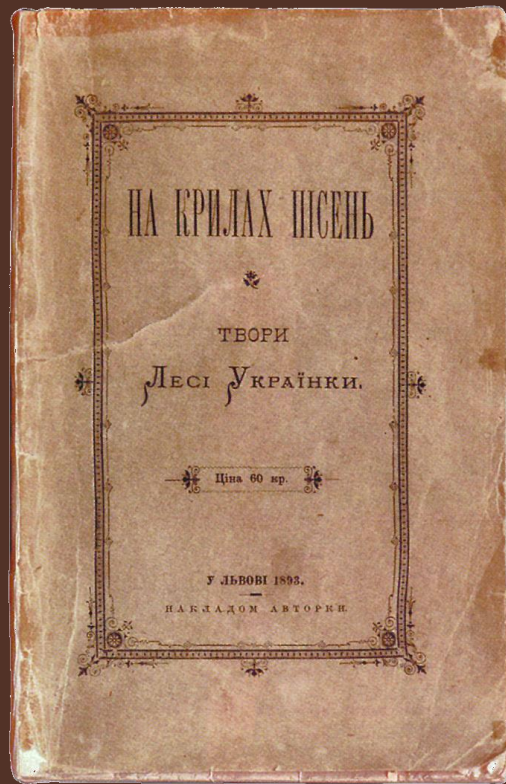
Пісня – незрадливий друг на життєвих дорогах, невичерпне і завжди нове джерело натхнення. Протягом усього життя зберігала Леся Українка в пам'яті безліч пісень. Письменниця захоплювалася гармонією української пісні, віртуозністю гри гомерів України – кобзарів, могуттям органної музики, усною народною піснею, зокрема колядками.

«На крилах пісень»

Вихід з друку збірки «На крилах пісень» (1892) у Києві був зустрінутий українськими патріотами як Великодне свято. Наприклад, у родині Старицьких, згадує Людмила Старицька – Черняхівська: «Це було почуття святобливої радості... Перечитано було всі вірші Лесині, деякі по кілька разів. Тато був у захваті, він цілував Лесю...»

Обкладинка збірки «На крилах пісень» (1893)

«На крилах пісень» — перша збірка поетичних творів Лесі Українки, що вийшла друком у Львові на початку 1893 р. За структурою – це тематичні цикли віршів – «Сім струн», «Зоряне небо», «Подорож до моря», «Кримські спогади»; «Дитячі».

У виданні збірки брав безпосередню участь Іван Франко. Йому надсилала Леся Українка частинами рукопис збірки, він наглядав за складанням книжки у друкарні Наукового товариства ім. Шевченка.

«Диво – українка»

Як лунає дзвінко:
Леся Українка!
Гордість і наснага
Рідної землі.

Мужня ніжна жінка,
Диво – українка,
Чарівна троянда
В золотій імлі.
Ідеал звияги,
Сили і завзяття.

Як здолать хворобу
Злу цю і страшну?
От звестися б з ліжка,
Одягнути плаття
І помандрувати
В нічку весняну...

Леся Українка!
Хай лунає дзвінко
Це ім'я прекрасне
Через сотні літ!

Мужня ніжна жінка,
Диво – українка,
Ясноока зірка,
Калиновий цвіт.

«Що це – поезія, живопис, музика? Чи одне, і друге, і третє, що злились разом. І картина говорить звуками, звуки утворюють картину, а слова виблискують барвами, звиваються образами, звучать гармонією і виражають осмислену мову?»

В. Г. Белінський

Музичні сторінки творчості Лесі Українки свідчать про широку обізнаність письменниці з різноманітними жанрами музичного мистецтва, глибоке розуміння стильових особливостей як народної, так і професійної музики. Могутньою, стоголосою піснею лунає поетичне слово Лесі Українки по всьому світі – воно втілюється у звуки музичних творів, натхнених її співучою музикою, її безсмертним генієм.

«Колискова»

«Кожній матері дитя її – Месія».

Відомий крилатий вислів Лесі Українки

Місяць яснасенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас.

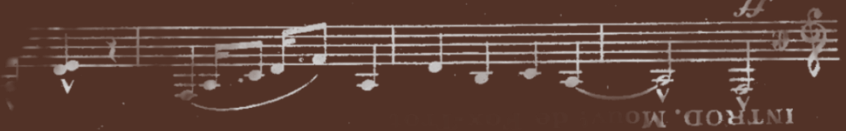
Спи ж ти, малесенький,
Пізній бо час.
Любо ти спатимеш,
Поки не знатимеш,
Що то печаль;

Хутко прийматимеш
Лихо та жаль.
Туга даремная !...
Доля таємная
Тебе чекає;
Ясна чи темная?
Хто зна, яка!...

Тяжка годининько!
Гірка хвилинько!
Лихо не спить...
Леле, дитининько!
Жить – сльози лить.
Сором хилитися,
Долі коритися!

Час твій прийде
З долею битися, –
Сон пропаде...
Місяць яснасенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас...
Спи ж ти, малесенький,
Поки є час!

Вірш Лесі Українки «Колискова» з циклу «Сім струн». Його жанр з італійської – агредіо, що означає акорд на арфі, котра, як відомо, є найніжнішим інструментом у світі. Саме на такому інструменті і заграла Леся Українка свою «Колискову». І не випадково для цього обрано ноту «мі». Така гармонія передає ніжність, мелодійність, лагідність.

«Сім струн»

DO

До тебе, Україно, наша бездольная мати,
Струна моя перша озветься.
І буде струна урочисто і тихо лунати,
І пісня від серця полетиться...

RE

Реве – гуде негодонька
Негодоньки не боюся,
Хоч на мене пригодонька,
Та я нею не журюся...

SOL

Соловейковий спів навесні
Летиться в гаю, в зеленім розмаю,
Та пісень тих я чуть не здолаю,
І весняні квітки запашні...

LA

Легідні веснянії ночі зористі!
Куди ви од нас полинули?
Пісні соловейкові дзвінко – срібlistі!
Невже ви замовкли, минули?...

MI

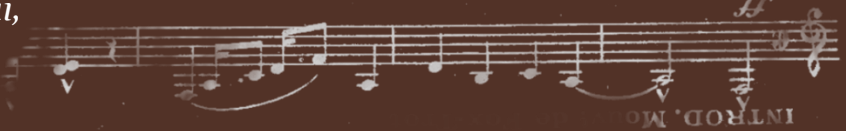
Місяць яснесенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас.
Спи ж ти, малесенький,
Пізній – бо час...

FA

Фантазіє! Ти сило чарівна,
Що збудувала світ в порожньому просторі,
Вложила почуття в байдужий промінь зорі,
Що будиш мертвих з вічного їх сна...

SI

Сім струн я торкаю, струна по струні,
Нехай мої струни лунають,
Нехай мої співи літають
По рідній коханій моїй стороні...

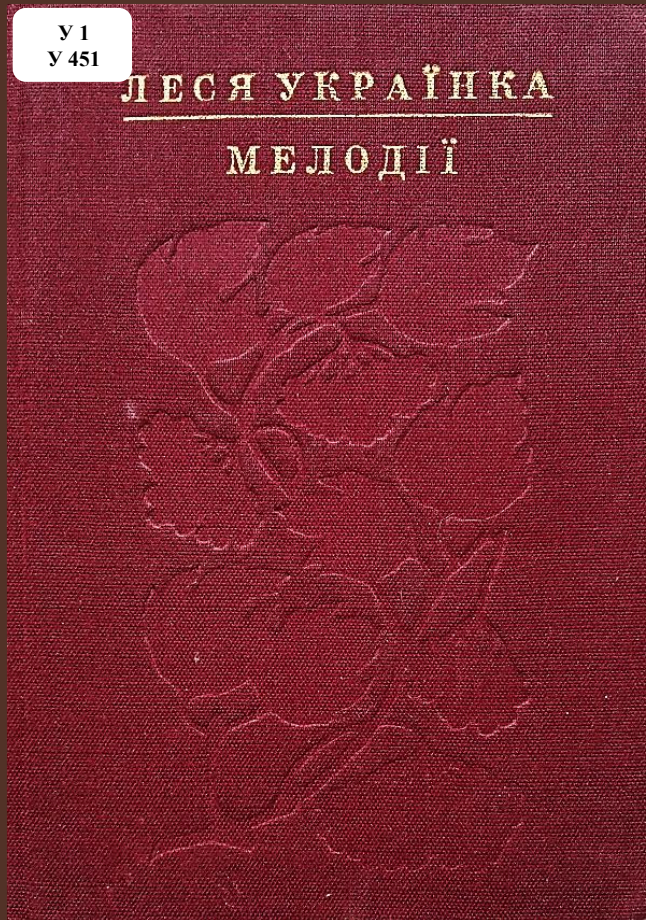
Значення творчості Лесі в літературі

Виняткове значення творчості Лесі Українки в історії української літератури полягає в тому, що вона збагатила українську поезію новими темами й мотивами; досконало володіючи катренами й октавами, сонетами й оригінальними строфічними будовами, використовуючи гексаметр, верлібр, п'ятистоповий ямб, вона збагатила строфіку, ритміку й метрику української поезії. На зламі XIX — XX ст., використовуючи мандрівні сюжети світової літератури, Леся Українка стала в авангарді творчих сил, що виводили українську літературу на широку арену світової літератури.

У 1
У 451

ЛЕСЯ УКРАЇНКА
МЕЛОДІЇ

Українка, Леся.

Мелодії: поезії / Л. Українка. - Київ: Дніпро,
1977. - III с.

Збірка «Мелодії» вперше надрукована як цикл з
дванадцяти поезій («Думи і мрії», Львів, 1899).

У 1
У 451

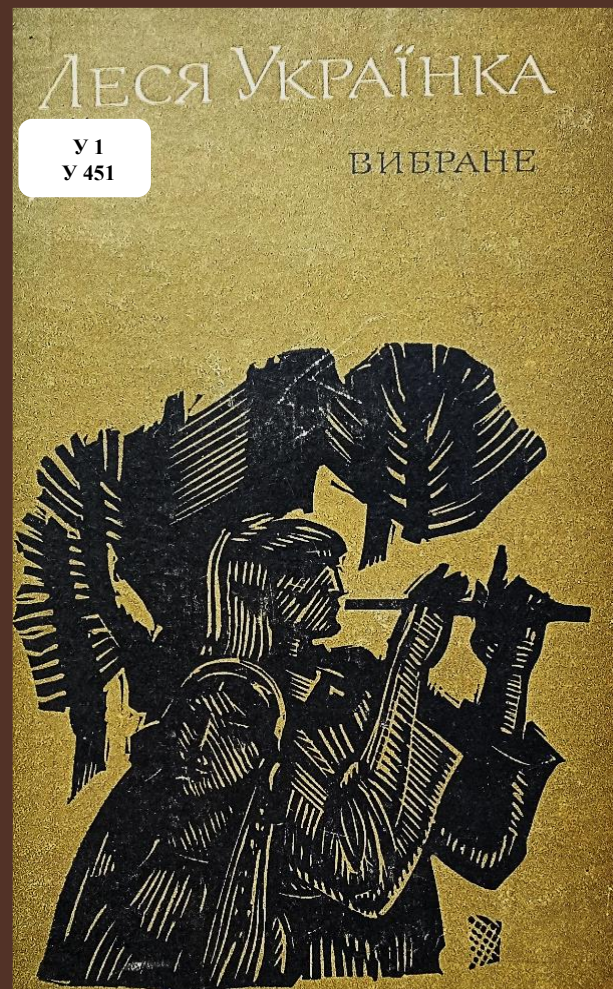
ЛЕСЯ УКРАЇНКА
ДОСВІТНІ ОГНІ

Українка, Леся.

Досвітні огні / Л. Українка. - Київ: Дніпро,
1977. - III с.

Сувенірне видання містить кращі твори видатної української поетеси революційно-демократичного напрямку Лесі українки (1871-1913). До збірки "Досвітні вогні" входять поезії, в яких переважають громадянські мотиви.

Українка, Леся.

Вибране: Поезії, поеми, драматичні твори:
сборник / Л. Українка. - К.: Дніпро, 1977. - 637 с.

До книги ввійшли кращі твори видатної української поетеси революційно-демократичного напрямку Лесі Українки (1871-1913). Поезії, поеми та драматичні твори Лесі Українки перейняті волелюбними мотивами, щирими почуттями до трудового люду, вони кличуть на боротьбу за краще майбутнє, за утрвердження революційних ідеалів.

У 1
У 45

ЛЕСЯ УКРАЇНКА ЛІРИКА
ДРАМИ

Вершини світового письменства

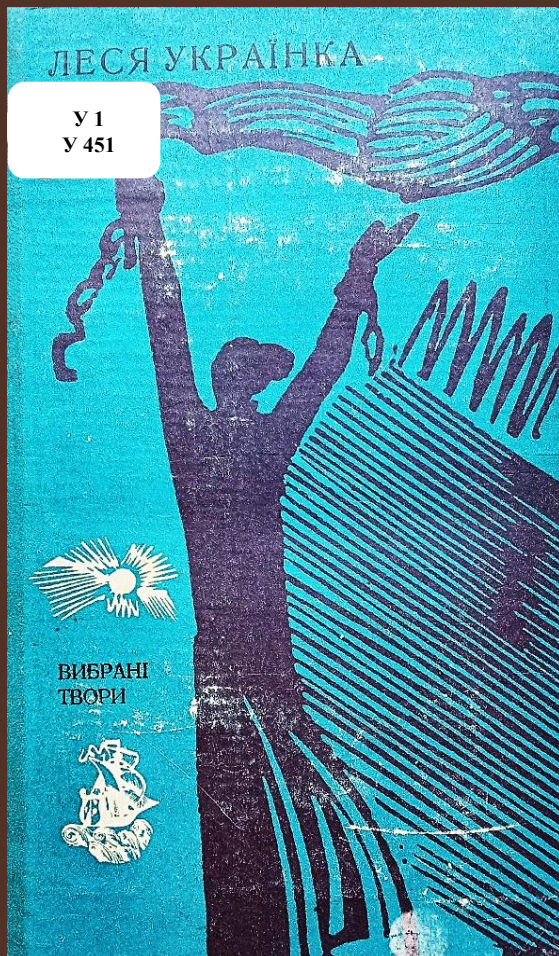

Українка, Леся.

Лірика. Драми / Л. Українка; вступ. ст. Ф. С. Кислого; прим. Н. О. Вишневської. - Київ: Дніпро, 1986. - 415 с.

До збірки видатної української поетеси Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач, 1871-1913) увійшли ліричні поезії і драматичні твори, що звучать як гімн людині і природі. В них оспівана боротьба величного, прекрасного, волелюбного проти мізерного і рабського.

Українка, Леся.

Вибрані твори: Поезії. Поеми. Драматичні твори: збірник / Л. Українка. - К.: Дніпро, 1974. - 630 с.

До збірки увійшли поезії, поеми та драматичні твори видатної української поетеси Лесі Українки (1871-1913), написані в різні роки.

Українка, Леся.

Хвилі моєї туги / Л. Українка; упоряд., вступ. ст. і приміт. Л. І. Міщенко; іл. Т. З. Шумелди-Павлик. - Л.: Каменяр, 1991. - 118 с.

До збірки української поетеси-класика включено інтимну лірику, яку за глибиною передачі драми людського серця можна поставити в один ряд із «Зів'ялим листям» І. Франка.

У1
У 451

ЛЕСЯ
УКРАЇНКА

ПОЕЗІЇ
ПОЕМИ

Українка, Леся.

Поезії. Поеми / Л. Українка; упоряд., авт. передмови та приміт. Р. Радишевський, О. Ставицький. - Київ: Дніпро, 1989. - 501 с.

До збірки увійшли поезії і поеми видатної української поетеси Лесі Українки (1871-1913), написані в різні роки.

У 1
У 451

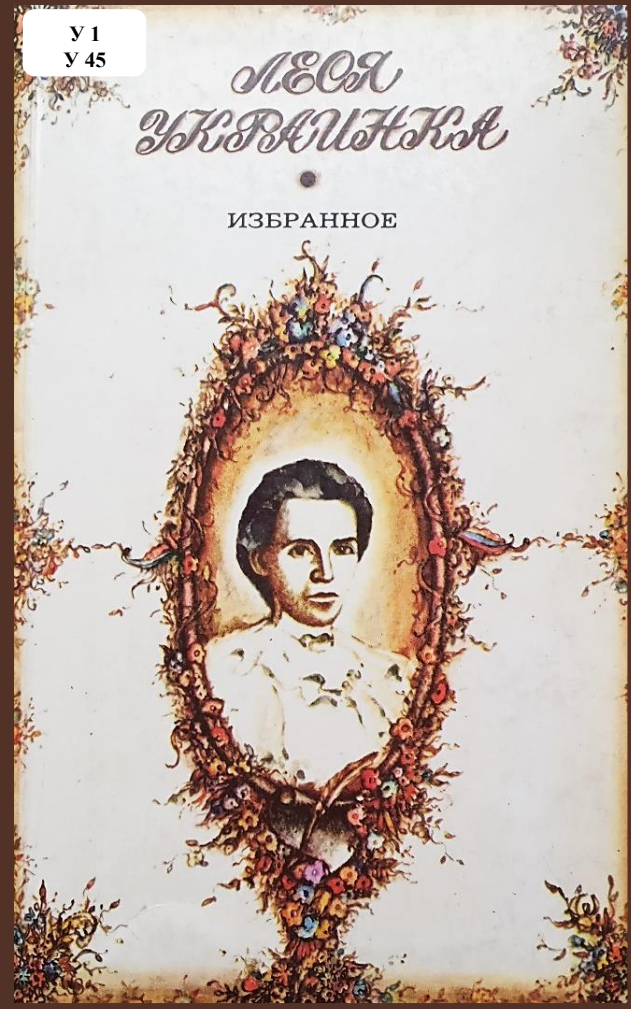
Л
У

Українка Леся.

Лірика / Леся Українка; [вступ. ст. Є. Михайлюка]. –
К.: Дніпро, 1970. – 254 с. – (Перлини світової лірики)

До збірки видатної української поетеси Лесі
Українки (Лариси Петрівни Косач, 1871-1913) увійшли
ліричні твори «Сім струн», «Кримські спогади», «Contra
spem spero!», «Досвітні огні» та інші.

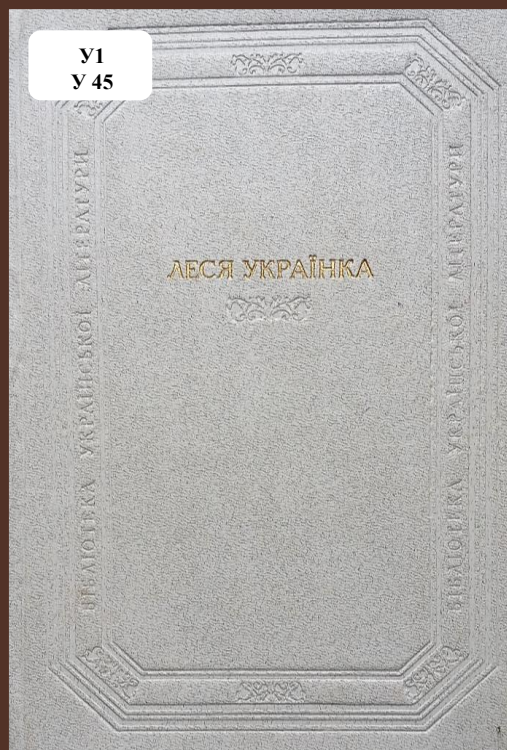
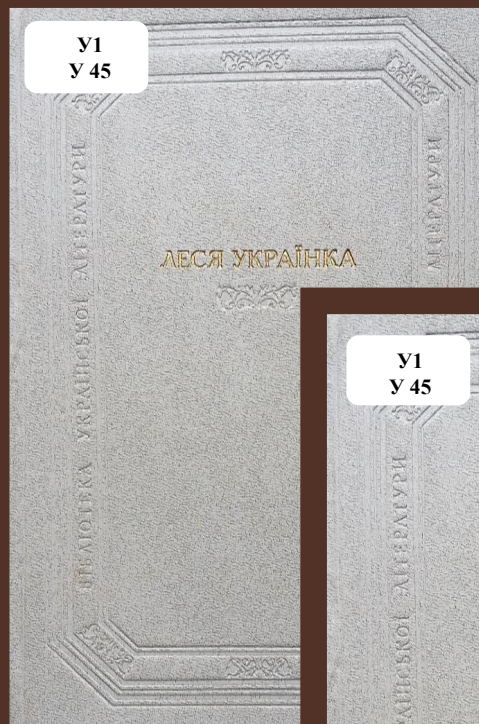

Украинка, Леся.

Избранное: пер. с укр. / Л. Украинка; предисл. и примеч. А. И. Дейча, ил. А. Добрицына. - Москва: Правда, 1984. - 430 с.

В сборник известной украинской поэтессы Леси Украинки (Ларисы Петровны Косач, 1871-1913) вошли лучшие стихотворения и поэмы, а также драмы "В катакомбах", "Лесная песня", "Каменный гость" и "Оргия".

Українка, Леся.

Твори: в 2-х т. / Л. Українка; ред. І. О. Дзеверін. - К.:
Наук. думка, 1986 – 1987

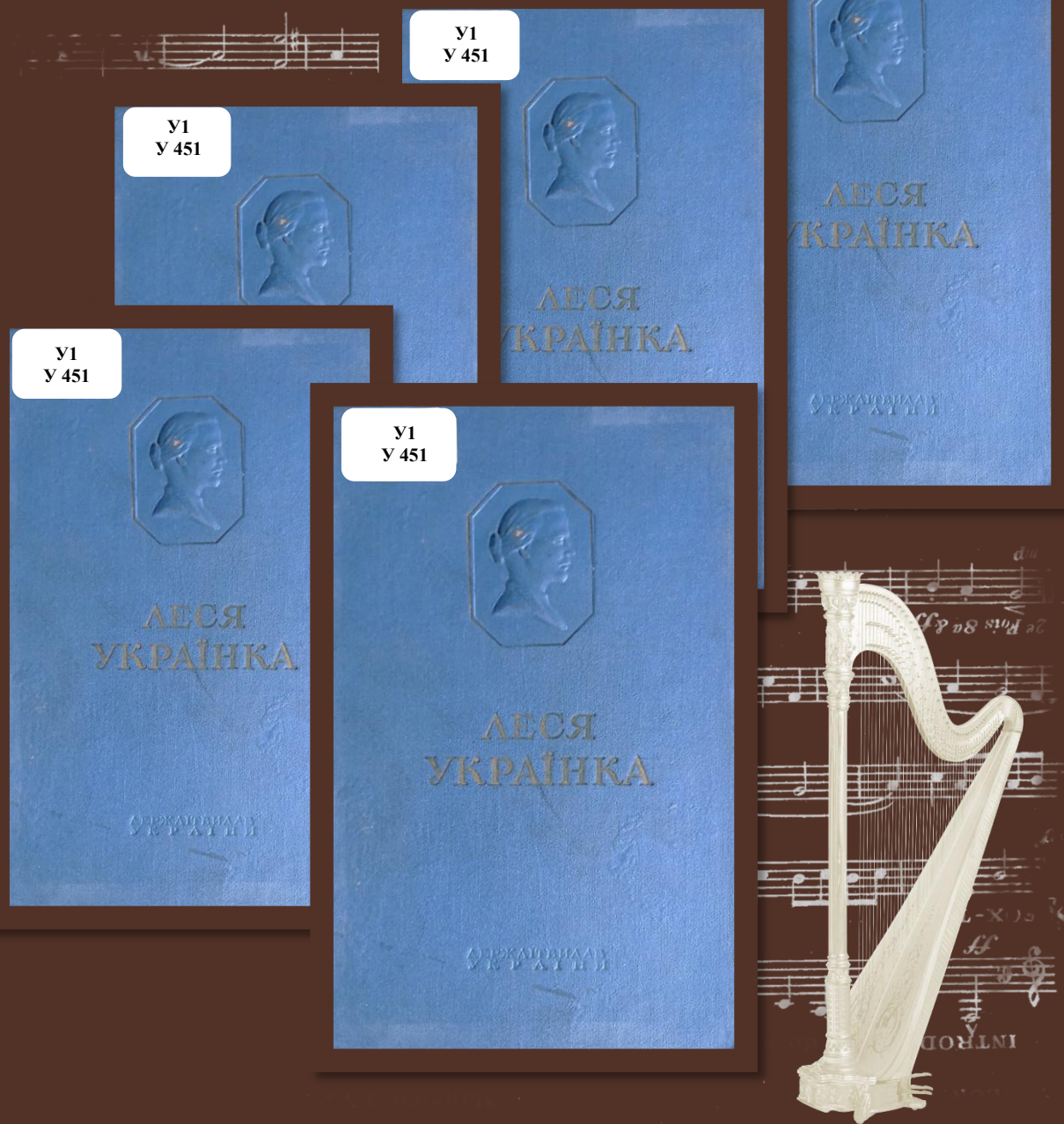
Т. 1: Поетичні твори; Драматичні твори /
упоряд. і приміт. О. Ф. Ставицького; вступ. ст. Л. І. Міщенко. -
1986. - 608 с.

У книзі друкуються кращі поетичні твори: поеми
„Роберт Брюс - король шотландський“, „Давня казка“, „Одне
слово“, „Кассандра“ та ін.

Т. 2: Драматичні твори. - 1987. - 728 с.

До другого тому творів Лесі Українки ввійшли
драматичні твори, написані в 1908-1913 рр.: "Лісова пісня",
"Кам'яний господар", "Адвокат Мартіан", "Орґія" та ін.

Українка, Леся.

Твори: в 5-ти т. / Л. Українка; редкол.: П. Г. Тичина (голова) [та ін.]. - К.: Держлітвидав України, 1951 - 1956.

Т. 1: Поезії, поеми, легенди. 1880-1913. - 1951. - 549 с.

Т. 2: Драматичні твори / відп. ред. А. С. Малишко. - 1951. - 675 с.

Т. 3: Драматичні твори. Правові твори. - 1952. - 802 с.

Т. 4: Художні переклади, Статті 1884-1910. - 1954. - 520 с.

Т. 5: Листи 1881-1913. - 1956. - 863 с.

У 1
У 451

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

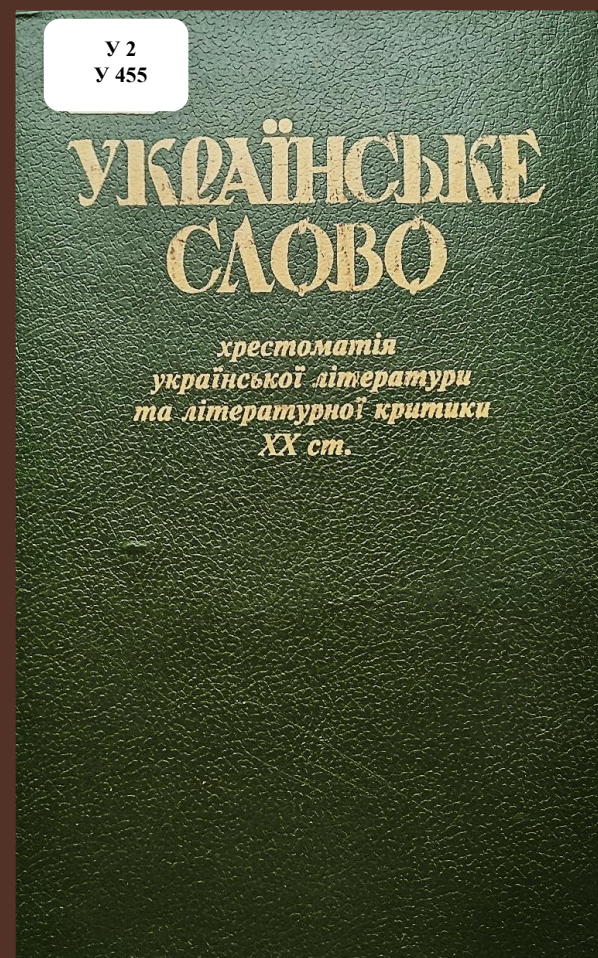
Українка, Леся.

Твори: в 4-х т. / Л. Українка. - Київ: Дніпро, 1982

Т. 4: Оповідання. Статті. Листи / упоряд. Н. Вишневська. - 1982. - 438 с.

До 4-го тому увійшли оповідання "Одинок", "Над морем", "Приязнь", статті "Два напрямлення в новітній італійській літературі", "Малоруські письменники на Буковині" та ін., а також листи до М. П. Косача, М. П. Драгоманова, І. Я. Франка та ін.

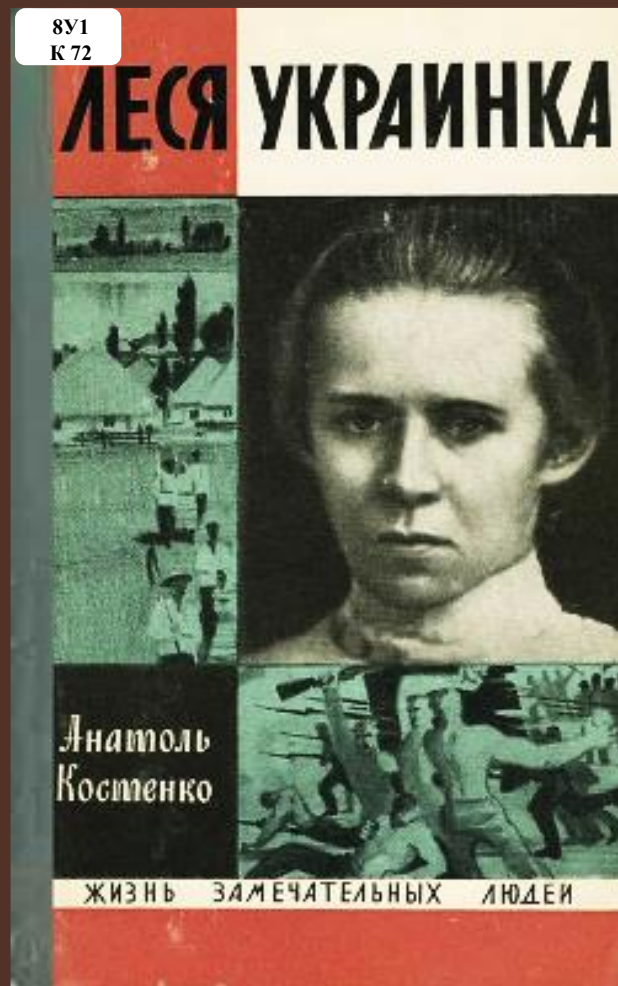

Українське слово: хрестоматія літ. та літ. критики ХХ ст.: в 3-х кн. / упоряд.: В. Яременко, Є. Федоренко. - Київ: Рось, 1994

Кн. 1. - 1994. - 703 с.

До збірки увійшли твори І. Франка, М. Коцюбинського, В. Стефаника, М. Вороного та ін. У тому числі драматична поема Лесі Українки "Бояриня".

Костенко, А.

Леся Украинка / А. Костенко; авт. пер. с укр. В. Хелемендика. - Москва: Мол. гвардия, 1971. - 348 с.

Документально-художественная книга Анатолия Костенко «Леся Украинка» на основании большого мемуарного, эпистолярного и архивного материала раскрывает обаятельный образ поэтессы, рассказывает о многострадальной и славной жизни великой дочери украинского народа. С творчеством Леси Украинки связаны лучшие традиции украинской литературы. Ее страстная проповедь справедливости и человеческого достоинства позволяет с благоговением назвать ее поэзию бессмертным сокровищем и гордостью человечества.

82
O-381

ОЛЕНА ОГНЕВА

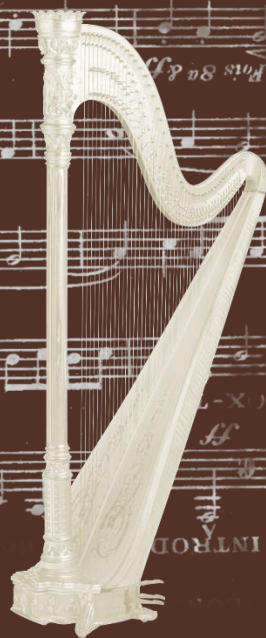
Французький слід
у творчому спадку
Лесі Українки

Ге Баоцюань
і Леся Українка
в українсько-
китайському
літературному діалозі

Огнева, Олена Дмитрівна.

Французький слід у творчому спадку Лесі Українки. Ге Баоцюань і Леся Українка в українсько-китайському літературному діалозі: [статті] / О. Д. Огнева; відп. ред. і уклад. О. Г. Петренко; Одес. будинок-музей ім. М. К. Реріха, Укр. культур. центр при Посольстві України в Державі Ізраїль. - Одеса: Астропринт, 2018. - 28 с.

Дане видання - наукові статті українського дослідника, кандидата історичних наук Олени Огневої, присвячені Лесі Українці - перше із серії "Спадщина України". Вступне слово Надзвичайного і Повноважного Посла України в Державі Ізраїль Геннадія Надоленка.

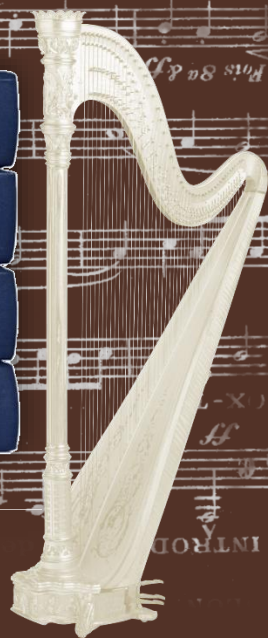
Українка, Леся.

Повне академічне зібрання творів: у 14-ти т.
/ Л. Українка; редкол.: В. Агеева [та ін.]; Волин.
нац. ун-т ім. Л. Українки. - Луцьк: ВНУ ім. Л.
Українки, 2021.

Т. 1: Драматичні твори (1896-1906) / ред. Т.
Левчук; передм. Е. Соловей; упоряд., комент.: С.
Кочерга [та ін.]. - 2021. - 508 с.

Т. 2: Драматичні твори (1907-1908) / ред. М.
Моклиця; упоряд.: С. Кочерга, О. Вісич; комент.:
В. Агеевої [та ін.]. - 2021. - 420 с.

Т. 3: Драматичні твори (1909-1911) / ред. Т.
Данилюк-Терещук; упоряд., комент.: С. Романова
[та ін.]. - 2021. - 652 с.

Т. 7: Літературно-критичні та публіцистичні статті / ред. В. Агеєва; передм. М. Моклиці; упоряд., комент.: М. Моклиці [та ін.]. - 2021. - 677 с.

Т. 8: Переклади: поезія, проза, драма, публіцистика та інше / ред., передм. М. Стріхи; упоряд. О. Маланій [та ін.]; комент. О. Полюхович. - 2021. - 1116 с.

Т. 9: Записи народної творчості. Пісні, записані з голосу Лесі Українки / ред. С. Романов; передм.: Ю. Громик [та ін.]; упоряд., комент.: Ю. Громик [та ін.]. - 2021. - 845 с.

Т. 10: „Стародавня історія східних народів“. Конспекти. Виписки з книг. Нотатки та інше / ред. Ю. Громик; передм. О. Огневої; упоряд.: А. Радько [та ін.]; комент.: О. Огнева [та ін.]. - 2021. - 525 с.

Т. 11: Листи (1876-1896) / ред. С. Кочерга; передм. В. Агеевої; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент.: В. Прокіп (Савчук), В. Агеевої. - 2021. - 597 с.

Т. 12: Листи (1897-1901) / ред. О. Полюхович; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент.: В. Прокіп (Савчук), В. Агеева. - 2021. - 605 с.

Т. 13: Листи (1902-1906) / ред. Ю. Громик; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент.: В. Прокіп (Савчук), В. Агеева. - 2021. - 612 с.

Т. 14: Листи (1907-1913) / ред. С. Романов; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент.: В. Прокіп (Савчук), В. Агеева. - 2021. - 613 с.

Джерела

Фонд української книги відділу художньої літератури
бібліотеки ОНМедУ

Українка, Леся. Лірика. Драми / Л. Українка; вступ. ст. Ф. С. Кислого;
прим. Н. О. Вишневської. - Київ: Дніпро, 1986. - 415 с.

https://uk.wikipedia.org/wiki/Леся_Українка

http://tovtin.blogspot.com/2014/12/blog-post_17.html

<http://cls.ks.ua/chitacham/storinka-lesi-ukrainki/muzik>

<https://www.l-ukrainka.name/uk/Folklore/Kvitka.html>

<https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1752&page=2>

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=525>

*З вищепредставленими та іншими виданнями
з української літератури можна ознайомитись в*

**ВІДДІЛІ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
БІБЛІОТЕКИ ОНМЕДУ**

за адресою:

м. Одеса, вул. Воробйова, 11.

*З повагою, бібліотекар НБ ОНМедУ
Черкасова Наталія Валентинівна.*